

Vrl učenec.

ilko je bil vrl učenec. Prišedši iz mesta na počitnice domov, pokaže svojim roditeljem izvrstno spričalo, okrepeča se malo z jedjo, nato si obleče ponášeno obleko ter hiti na polje poiskat si dela in vedrila.

Neko jutro po zajutreku gre v hlev, ondu napreže konja v voz in hajdi ž njim na polje, kjer hlapec preževa pregado koruzo. Na obeh straneh pota ovočno drevje, po travi rosa, sveži zrak, jasno solnce, — vozi se pre-prijetno. Kadar pride z vozom blizu kapelice ondu ob cesti, ugleda ne daleč proti sebi iti ptujca. Hoja, obleka, lice — vse kaže, da je mož njegov učitelj iz mesta. Ves v zadregi in oblit od sramežljive rudečice pogleda na svojo obnošeno obleko, na svoji zjutraj še beli, a od vajeti in konjske naprege umazani roki, ne vé, kaj bi storil, češ, kaj poreče gospod, kadar ga najde tacega. Najraje bi konja pognal nad ceste v gosto grmovje in se odtegnil očem mestnega gospoda. Ali to ne gre; lahko bi se splašil konj . . . Pride mimo gospod, Vilko nategne z levico vajeti in spodobno sname klobuček raz glavo. Učitelj mu prijazno odzdravi, nasmeje mu se in ga ogovori: „No, kam pa z vozom?“

„Na polje, gospod učitelj,“ odvrne Vilko. „Prav, prav,“ trdi gospod kimaše z glavo, „tako je lepó. V šoli se pridno učiti, na počitnicah pa ukvarjati se s kmečkim delom. To zadnje ti okrepi teló, zvedri duhá, prežene dolg čas in prinese nekaj koristi roditeljem, ki imajo troškov dovolj za tebe. Nečem te muditi. Zdrav!“

Urno zdrdra voz proti zelenim njivam, še urneje in veseleje pa Vilku utriplje srce v prsih. Misli je na sramoto, a prejel je pohvalo. *Možina.*

Goličavi Kras.

rajo od Postojne do Gorice in od jadranskega morja do Reke zdó se goličavi Kras, in to ne po krivici, kajti tu ne vidiš drugega nego kamenje in pusto goličavo. Tú in tam se najde kaka njivica, na katero je prst nanosila skrbna roka trpina Kraševca. Ti siromaki se morajo neprestano ubijati, da preživé svojo družino, in kakó jo preživé, to otroci dragi, lahko uganete, ako pomislite, da na tej skalnatej planóti jáko malo raste.

Kraški svet je zeló različen od drugih planin, ker na njem ne najdemo nobenih velicih gorá, podoben je visokej planóti.

Pred nekaterimi stoletji so se še na Krasu razprostirali lepi zeleni gozdi. Stale so ondu velikanske bukke in orjaški hrasti, ali sekire lákomih Benečanov oplénile so ga tega zalega kinča. V ónih časih je bil Kras svojina Benečanov. In zdaj se dviguje na ónih posekanih bukvah in hrastih jedno najlepših mest na svetu, kraljica morja, prelepe Benetke, ki so zidane na jadranskem morji.

Po Krasu je imela potem burja odprt pot, a rodovito zemljo je polagoma odnesla nevihta in voda, in tako podoba dala sedanjemu Krasu. Ali vkljub tej želostnej prikazni ima Kras še vendar svoje imenitnosti, in te so vzlasti

tako imenovane „Kraške jame,“ v katerih so óni prečudni kapniki, ki je občuduje malo ne ves omikani svet. Med temi jamami se najbolj odlikuje „Postojinska jama,“ o katerej ste izvestno užé mnogo slišali in brali.

Če potujemo po Krasu, ni treba ravno, da bi se dolgočasili, ker vsak kraj pod milim solncem ima svoje posebnosti, prijetnosti in neprijetnosti, svoje solnčno in senčno strap, takisto tudi goličavi Kras. Vasi in cerkve so lepe in snažne, ljudje dobri in prijazni, vajeni vsacega dela, ker so utrjeni v trpljenji in nevarnostih.

A. Vakoj.

Zgodovinsko-mestopisni obrazci.

(Spisuje P. F. H.)

XII. Črnomelj.

Kaki dobri dve uri hodá od Metlike proti jugo-zahodnej stráni je sosednje mestice Črnomelj. Okolo mesta se vije Črnomaljsica. Po okolici se razprostirajo vinogradi, ki dajejo dobro kapljico, in sim ter tja tudi rodovitno polje.

Črnomaljska okolica je bila obljudena že v starodavnih časih. To nam svedočijo spomeniki iz rimljanske dóbe. Kako uro hodá ob cesti, ki drži proti Kočevji, nahaja se votlina, znamenita zaradi rimskih napisov in podob v natorno skalo vdolbljenih. Omenjena votlina je v nižini hólmea, samó nekaj korakov od stare cerkve sv. Jurija, sredi košatega kostanja. Narod zóve ta kraj Judovje. Podoba ob steni predstavlja daritev na čast frižiškemu, solnénemu božanstvu Mitru. Napis nad podobo svedoči, da je bil ta kraj odločen za daritev temu božanstvu. Narod, to se zna, pripoveduje o tej votlini razne pravljíce ter tolmači podobe po svoje. Ta spomenik, pripovedujejo, postavil je nek lovec v starodavnih časih v zahvalo, da se je rešil. Napadla ga je namreč neka huda, divja zvér. Ze je mislil, da je po njem; ali v tem trenetku se mu posreči z nožem prebosti zvér. — Drugi zopet pripovedujejo, da je zakopano na tem kraju zlato tele. Ko so pred nekaj leti lehkoverni ljudje res na onem kraju pred podobo kopali, čes, da najdejo zlato tele, izkopali so — same kosti; bile so bajé še iz časa daritev. — A nam je ta starodavni spomenik dokaz vérskih običajev prebivalcev te okolice v starih časih, in pa, da so bili ljudje naseljeni po okolici za časa Rimljanov.

Zgodovina Metlike je v tako ozkej zvezi s Črnomaljsko, da to, kar smo povedali o Metliki, stoji tudi o Črnomlju.

Valvazor pripoveduje, da je Črnomeljski grad sezidal v 12. stoletji Oton Kraški (von Karstberg) ter ga imenoval Črnomelj. Njegovi potomci so se imenovali Črnomljski gospodje. Opravljali so večkrat imenitne službe pri deželnih knezih ter bili dedni točaji slovenske meje in Kranjske. Brata, Jurij in Kaspar, iz te rodovine sta nameravala 1467. l. v Gradeci poleg Metlike ustanoviti frančiškanski samostan, ali pogosti napadi Turkov so to zabranili. Pozneje se je rodbina preselila na Avstrijsko, kjer je v 17. stoletji izumrla.

Tekom časa so si ljudje okolo grada pozidali bivališča ter ustanovili mesto. Kdaj so si postavile prve hiše, nam ne povedó sporočila. Leta 1228.